

Проект
“Антикорупційний комплаєнс у вищих
навчальних закладах:
від визначення ризиків
до їх подолання”

Марія ЦИП'ЯЦУК

експертка проекту,
членкиня правління Асоціації юридичних клінік України

Методологія оцінки

- ✓ Методологія оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, НАЗК, 2016
- ✓ ISO 31000, Управління ризиком - Керівні принципи (Risk Management - Guidelines)
- ✓ ДСТУ ІЕС/ISO 31010:2013 - Управління ризиком. Методи загального оцінювання ризиків та ІЕС 31010:2019 Менеджмент ризику
- ✓ Методи оцінки ризику (Risk management – Risk assessment techniques)

Джерела оцінки ризиків

- ✓ Аналіз відкритих джерел (реєстри (судові, реєстри НАЗК, системи *Prozorro* та ін.), інформація зі ЗМІ, соціальних мережах, попередні національні та іноземні дослідження корупційних ризиків у вищій освіті)
- ✓ Аналіз даних загальнонаціонального опитування студентів закладів вищої освіти з усієї України
- ✓ Аналіз даних моніторингу та оцінювання корупційних ризиків у 5-ти пілотних закладах вищої освіти

Контекст дослідження (внутрішні та зовнішні процеси і підпроцеси)

Освітнє
середовище

Наукова діяльність

Адміністрування
ЗВО

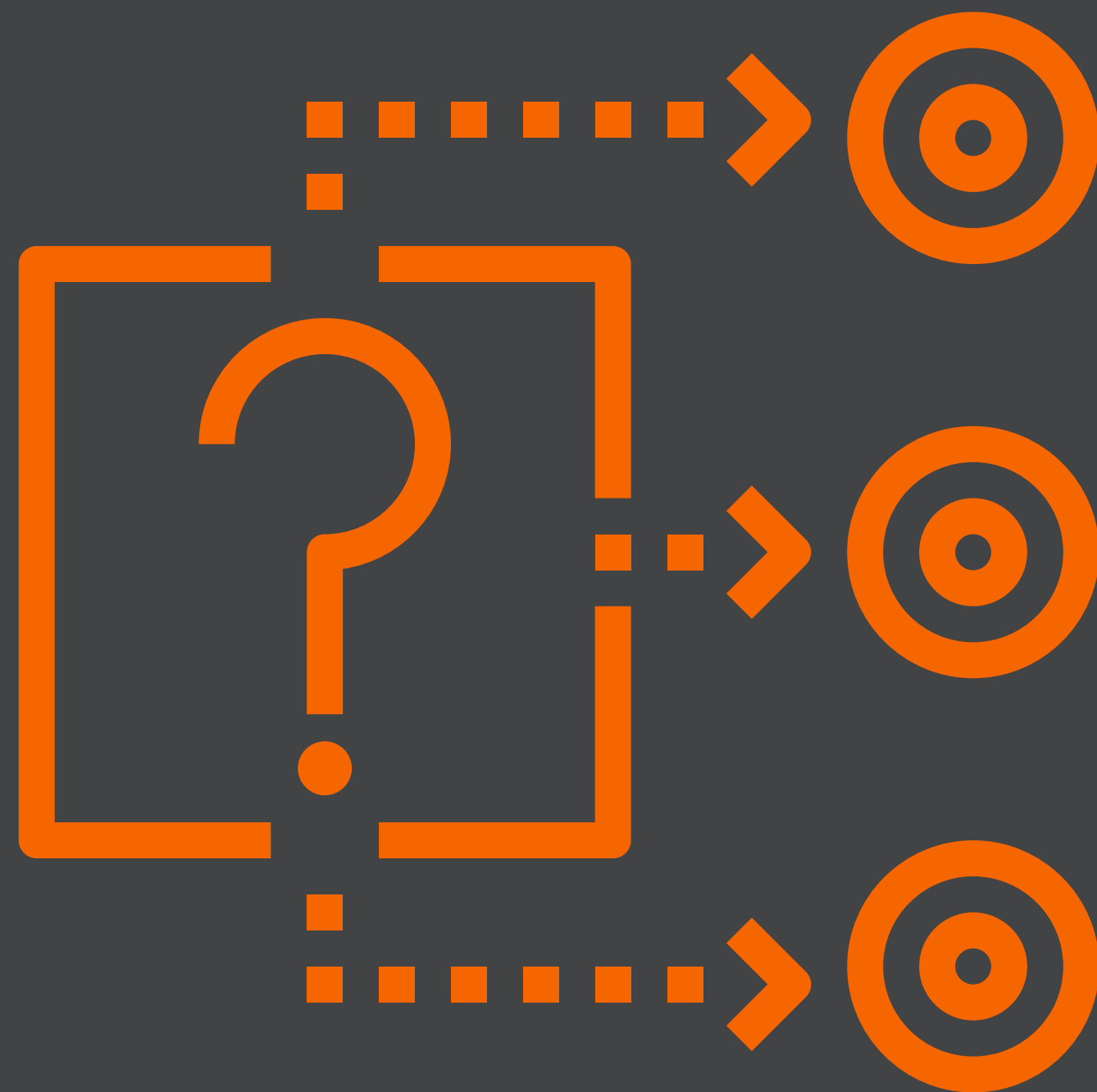

Партнерства
(взаємодія із
зовнішніми
стейкхолдерами)

КЛЮЧОВІ ЧИННИКИ

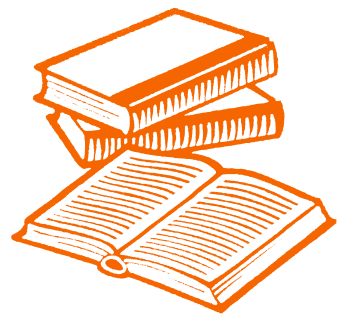
Ключові чинники корупційних ризиків у вищій освіті

- ✓ Низький розвиток або відсутність корпоративної університетської культури
- ✓ Широка дискреція повноважень адміністрації та викладачів ЗВО у поєднанні з браком контролю за фактичними відносинами між керівниками, підлеглими та студентами;
- ✓ Брак автоматизації освітнього процесу
- ✓ Особиста недоброчесність учасників освітнього процесу, зовнішніх партнерів, які взаємодіють із ЗВО
- ✓ Толерування корупції в вищій освіті

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ

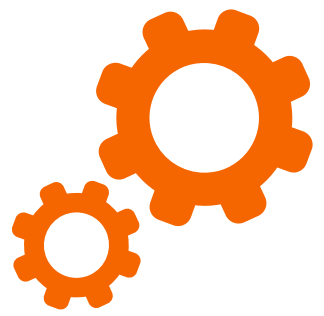
Ризики в освітньому процесі. Освітнє середовище

- Ризик 1. Зловживання під час проведення вступних випробувань
- Ризик 2. Зловживання співробітників університетів, пов'язані зі вступом іноземців
- Ризик 3. Посередництво у наборі іноземних студентів
- Ризик 4. Зловживання під час складання академічної різниці
- Ризик 5. Вимагання/надання неправомірної вигоди в обмін на оцінки
- Ризик 6. Залучення посередників для отримання неправомірної вигоди під час оцінювання студентів (курсантів)
- Ризик 7. Нав'язування власних розробок (посібників) як умови позитивного оцінювання
- Ризик 8. Використання службового становища з метою впливу на викладачів та співробітників
- Ризик 9. Зловживання, пов'язані із написанням та підготовкою до захисту кваліфікаційних робіт
- Ризик 10. Зловживання службовим становищем у формі сексуальних домагань з боку викладачів чи адміністрації університету за позитивні оцінки чи протекторат («сексторція»)

Ризики в освітньому процесі. Наука

- Ризик 11. Зловживання при вступі та навчанні в аспірантурі (докторантурі)
- Ризик 12. Надання неправомірної вигоди за складання іспитів в аспірантурі
- Ризик 13. Маніпуляції під час формування збірників наукових статей

Ризики в освітньому процесі. Адміністрування ЗВО

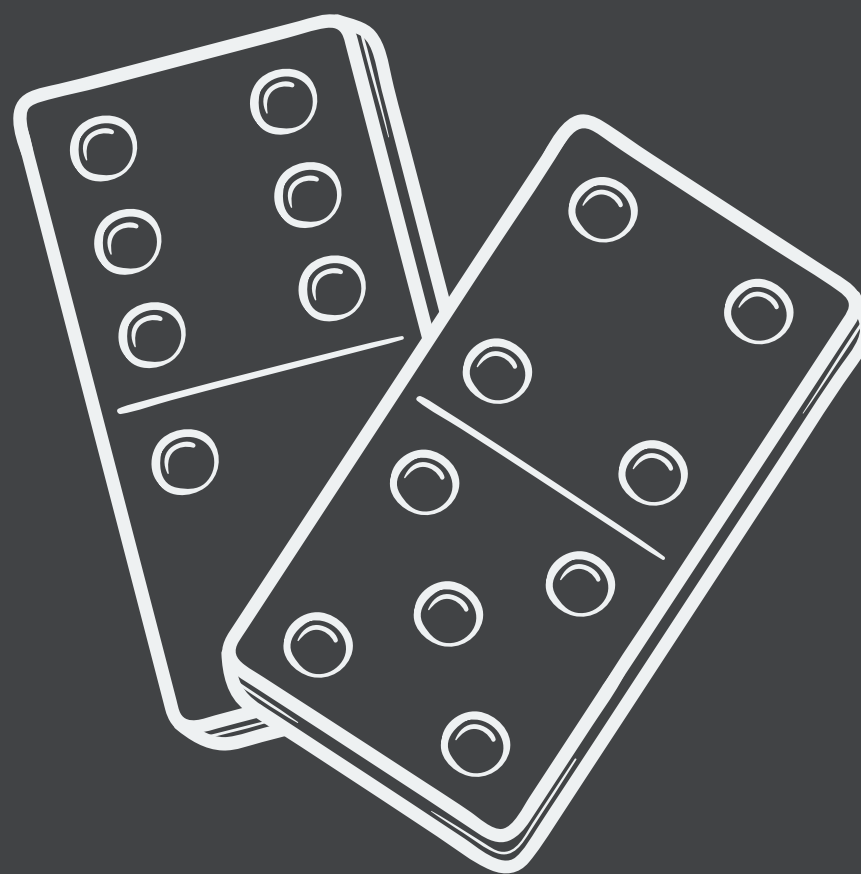
- Ризик 14. Фальсифікація результатів під час проведення конкурсу на вакантні посади ЗВО
- Ризик 15. Зловживання при призначенні премій або інших виплат стимулюючого характеру
- Ризик 16. Зловживання при поселенні студентів та співробітників у гуртожитки
- Ризик 17. Неправомірна передача земельних ділянок ЗВО у користування третім особам або ж під незаконні забудови
- Ризик 18. Неправомірна здача в оренду майна ЗВО
- Ризик 19. Умисна закупівля непотрібних товарів
- Ризик 20. Неправомірний вплив на процес закупівлі шляхом співпраці з контрагентами поза межами тендерних процесів
- Ризик 21. Зловживання повноваженнями з метою примусу учасників освітнього процесу купувати платні послуги виключно в університеті
- Ризик 22. Вимагання сплати благодійних внесків
- Ризик 23. Тиск на активних студентів та викладачів

Ризики в освітньому процесі. Партенрство (зовнішні стейкхолдери)

- Ризик 24. Зловживання владним становищем / політичним статусом для тиску на представників закладів вищої освіти
- Ризик 25. Залучення учасників освітнього процесу до політичної агітації та виборчого процесу на користь певних політичних діячів (партій)

НАСЛІДКИ

Стратегічні наслідки корупційних ризиків у вищій освіті

- Зниження якості та втрата іміджу вищої освіти в Україні
- Відтік абітурієнтів з України
- Зниження довіри іноземних партнерів і, як наслідок, зменшення кількості обмінних програм, цільового іноземного фінансування державних освітніх програм
- Матеріальні втрати

Корупціні та інші юридичні наслідки наслідки

- Дисциплінарна відповідальність
- Адміністративна відповідальність
- Кримінальна відповідальність
- Внесення до реєстру корупціонерів

ВДАЛІ ПРАКТИКИ

Вдалі практики, які ми виявили під час моніторингів

- Спрощення взаємодії зі студентами за допомогою створення Центру студентських комунікацій
- Регулярне електронне анонімне оцінювання якості викладання
- Розділення посади ректора та голови вченої ради
- Запровадження в освітній процес електронної системи навчання
- Ротація викладачів під час оцінювання студентів
- Врегулювання процедури завантаження звітів проходження практики

Вдалі практики, які сформувалися після моніторингів

Включення антикорупційного напрямку до стратегії розвитку закладу вищої освіти

Регулярне анонімне опитування щодо корупційних ризиків

Забезпечення прозорості процедури переведення студентів з контрактної форми навчання на бюджету

Цифровізація процесу складання академічної заборгованості

Забезпечення прозорості та відповідності процедур публічних закупівель

Цифровізація процесу проходження практики

Врегулювання навчання іноземних студентів

Електронна система поселення у гуртожитках

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Рекомендації щодо мінімізації корупційних ризиків. **МОН**

- ✓ Розширити напрями співпраці із Національним агентством з питань запобігання корупції у питаннях: інтеграції принципів доброчесності у всі освітні процеси країни, оцінки корупційних ризиків у всіх процесах системи вищої та фахової передвищої освіти, антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, організації роботи антикорупційних уповноважених як закладів вищої освіти та і самого Міністерства.
- ✓ Посилити координаційну та навчальну роботу антикорупційних уповноважених закладів вищої освіти уповноваженою особою Міністерства освіти і науки України.

Рекомендації щодо мінімізації корупційних ризиків. НАЗК

- ✓ Розширити напрями співпраці з Міністерством освіти і науки України у питаннях розробки стандартів доброчесності закладів вищої освіти.
- ✓ У співпраці з Міністерством освіти і науки України розробити типову антикорупційну програму закладу вищої освіти.
- ✓ Посилити координацію роботи уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції Міністерства освіти і науки України у частині його взаємодії з уповноваженими закладів вищої освіти.
- ✓ Посилити співпрацю з адміністрацією закладів вищої освіти з питань організації ефективної антикорупційної роботи.

Рекомендації щодо мінімізації корупційних ризиків. ЗВО

- ✓ Провести моніторинг організації антикорупційної роботи закладу вищої освіти у частині матеріально-технічного забезпечення та регламентації статусу роботи антикорупційного уповноваженого.
- ✓ Антикорупційним уповноваженим за підтримки керівництва ЗВО регулярно проводити оцінку корупційних ризиків у ЗВО і розробляти заходи їх мінімізації.
- ✓ Призначати на посаду антикорупційного уповноваженого (або на умовах суміщення) осіб, які відповідають вимогам Професійного стандарту "Уповноважений з антикорупційної діяльності"

Рекомендації щодо мінімізації корупційних ризиків. ЗВО

- ✓ Переглянути внутрішні антикорупційні політики та політики із академічної доброчесності. Створити ефективні механізми захисту викривачів корупції.
- ✓ Запровадити єдину електронну систему управління освітнім процесом, яка мінімізує людський фактор; провести навчання учасників освітнього процесу з її використання
- ✓ Запровадити систему внутрішнього моніторингу якості освіти, що включає моніторинг корупційних проявів та реагування на них
- ✓ Проводити регулярне та легке для сприйняття інформування учасників освітнього процесу про можливі прояви корупції запобігання та реагування на корупцію

Дякую за увагу!